

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

לב א מ"י פ"ד מהל'
תשובה הלכה א :

בחברון מלך שבע שנים ושש חדשים - מדהכא חשיב להו ובאידיך קרא לא חשיב להו ש"מ לא היה מלכותו שלימה שנלטרע אוח' ו' חדשים : ה"ג אבל בח"י בכך אזי מודיע ולא גרסינן לך : **כ"ד רננות** - בין תפלה תחנה ורנה איכא כ"ד : וילך אלישע דמשק להיכא אול : **שואבה** - מגזבהת מתכת בלא נגיעה כעין אותה שלועזין קלאומניס"ה בלע"ז ועל ידי אותה אבן העמיד עגלים של ירבעם באויר : **רבנן דהא מקמיס** - התלמידים דהא משיבתי של אלישע : **לא ממנו** - מכלל דעד האידנא לא הוה לר : **סואל וקא** - השבע שאלישע שלחק : **ויפלג בו** - גחזי : העת תורה אור לקחת את הכסף והבגדים וגו' : שמנה דברים קא חשיב בהאי

קרא : **וגחזי מי שקל כולי סאי** - מנעמן כסף ובגדים הוא דשקל דחשיב וילך ככרים וגו' : **אותה שפס** - היה אלישע עוסק צפרק שמונה שנים אמר לו הגיע עת ליטול שכר פרק שמונה שנים שעסקתי וכו' ולהכי כתב בהאי קרא שמנה דברים כנגד אותו פרק כלומר צכסף ובגדים שקבלת ממנו מנעמן כסוד אהה לקחת דברים הללו להיחסם לך שכר שמונה שנים : **ילך** - תאזו חס מרחיקה ממנו לגמרי מנעמן ישיבת עולם ואם מקרבה לגמרי בא לידי איסור שאינו יכול לכבוש ילרו מדבר עבירה : **סינוק ואסא** - דעתן קלה ואם תדחה אותה מטרדן מן העולם : חלה - חד - חלוי טרי - חקר ימות צו תלת : **צטא רחמי דלסוי חולשא** - כדי שיהא פגאי לבניו לצא כל אחד ואחד ממקומו להיות עליו בשעת מיתה כעין שרואין שגפול למטה יודעין שימות ומתקבלין וזאין : **מספח** - מתרפא : **בתנני** - לא ידון רוחי לא דין ולא רוח - שאין עומדין דין ואין להם רוח להיות עם הלדיקים שיש להם חלק : **ויפץ [ס']** - **אותם ומסס הפילס** - ויפץ] צעולם הוה ומסס הפילס צעולם הבא : **אלו וללו** - אגשי דור המצול ואגשי סדום ובחלל פליג ר' נחמיה : רשעים

בחברון מלך שבע שנים ובירושלים מלך שלשים ושלוש שנים וכתוב ב' בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים וגו' והני ששה חדשים לא קחשיב ש"מ נצטרע *אמר לפניו רבש"ע מחול לי על אותו עון מחול לך *עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבישו כי אתה ה' עזרתני ונחמתני א"ל בחייד איני מודיע אבל אני מודיע בחיי שלמה בנך *בשעה שבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבכו שערים זה בזה אמר עשרים וארבעה רננות ולא נענה אמר *שאו שערים ראשיכם והנשאן פתחי עולם ויבא *מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד ה' עזו וגבור ה' גבור מלחמה ונאמר *שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד וגו' ולא נענה כיון שאמר ה' אלהים אל תשב פני משייך זכרה ה' י

לחסדי דוד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו העון גחזי דכתיב *וילך אלישע דמשק להיכא אול *א"ר יוחנן שהלך להחזיר גחזי בתשובה ולא חזר אמר לו חזור בך אמר לו כך מקובלני מוכך *החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה מאי עבד איכא דאמרי אבן שואבת תלה לחטאת ירבעם והעמידה בין שמים לארץ ואיכא דאמרי שם חקק בפיה והיתה מכרות ואומרת אנכי ולא יהיה לך וא"ר רבנן דהא מקמיה שנאמר *ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה [נא] המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו מכלל דעד השתא לא הוה [פיישי] [צר] *תנו רבנן לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת לא כאלישע שדחפו לגחזי בשתי ידים גחזי דכתיב *ויאמר נעמן הואל *יוקח ככרים [ויפצר] [ויפרץ] בו ויצר ככרים כסף וגו' ויאמר אליו אלישע מאין גחזי ויאמר לא הלך עבדך אנה ואנה ויאמר אליו לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים וייתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות וכו' שקל כולי האי כסף ובגדים הוא דשקל אמר רבי יצחק באותה שעה היה אלישע יושב ודורש בשמונה שרצים נעמן שר צבא מלך ארם היה מצורע אמרה ליה התיא רביא דאישתבאי מארעא ישראל אי אזלת לגבי אלישע מסי לך כי אתא א"ל זיל טבול בירדן א"ל אחוכי קא מחיבת בי אמרי ליה הנהו דהוו בהדיא מאי נפקא לך מינה זיל נסי אול וטבל בירדנא ואיתסי אתא אייתי ליה כל הני דנקיש לא צבי לקבולי מיניה גחזי איפטר מקמיה אלישע אול שקל מאי דשקל ואפקיד כי אתא חזייה אלישע לצרעת הוה פרחא עילוייה רישיה א"ל רשע הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים וצרעת נעמן תדבק בך ובורעך עד עולם ויצא מלפניו מצורע כשלג : *וארבעה אנשים היו מצורעים פתח השער אמר ר' יוחנן גחזי ושלשה בניו תניא *א"ר שמעון בן אלעזר יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת *ת"ר ג' חלאים חלה אלישע אחד שגירה רובים בתינוקות ואחד שדחפו לגחזי בשתי ידים ואחד שמת בו [שנא] *ואלישע חלה את חליו וגו' *עד אברהם לא היה זקנה כל רחוי לאברהם אמר האי יצחק כל רחוי ליצחק אמר האי אברהם *בעא אברהם רחמי ליה זקנה ושנאמר *ואברהם זקן בא בימים עד יעקב לא הוה חולשא בעא רחמי והוה חולשא שנאמר *ויאמר ליוסף הנה איבך חולה עד אלישע לא הוה איניש חליש *דימיתפח ואתא אלישע ובעא רחמי ואיתפח שנא' *ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו* : **בתנני** דור המבול אין להם חלק לעוה"ב ואין עומדין בדין שנא' *לא ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא שנאמר *ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ (וכתיב ומשם הפיצם) ויפץ ה' אותם בעוה"ז ומשם הפיצם ה' לעולם הבא אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא שנא' *ואנשי סדום רעים וחמאים לה' מאד רעים בעולם הזה וחמאים לעולם הבא אבל עומדין בדין ר' נחמיה אומר אלו ואלו אין עומדין בדין שנאמר *על כן לא יקומו רשעים

שנת ג' ע"ש

שס מ"ו"ק ט

סוטה מז.
[ע"ש]
[זו"מ פז.]

מ"ב 1

שס 8

שס ז

[שמות פ"ב
סוטה מז.
[סוטה מז:]
[ג"מ פז.]

בראשית כד

מ"ב יג
[מכלל דחלה
הלי אהריתא
קד איתא כ"ב
פז.]

שס יג

הלכה א

אין זה לשון המקרא וכך
הוא לשון המקרא ויבא
אלישע (מ"ב ת') גו'
ועי' רש"י בח"א

סוטה שס

קקא קח

מ"ב יג

[ג"מ פז.]
שס מז
לעת העורך בערך
קפח גרס הפל ואיתפח
כמו בספור]

בראשית 1
שס ז
[בס"מ י"ג]

הלך פרק אחד עשר סנהדרין קח

רשעים דור המבול - לכתוב [בה] כי רבה רעת האדם (בראשית 5):
 חטאים אנשי מדום - לכתוב בהו רעים וחטאים (ש 1): **אבל**
עומדים סו' כו'. שחין וכדומים: **[גב] נשמע קשה לנס בניסנס** -
 נשמת ענמן שרפתן לכתוב רוחם אש תאכלכם (ישעיה 66): **בשבל**
גלגל טעין - שרואין טובתן שלמה תורה אור

עוף להרביע כל הבריות: **שוקף** - החמס עלמו מלמל והיינו החמס
 קם למטה רשע: **לא מסס** - אין תועלת לא בהם ולא בהמונם ולא
 במשחם: **מסמסס** - אשקרי"א בלע"ו: **כי נחמתי כי עשיתי ונח** -
 סמוכין דרש: **יפס עשיתי וכו'** - שחברתי לך רשעים כזה: **לא**
יפס עשיתי - דלפאר היו חורין: **כל**

רשעים במשפט וחמאים בעדת צדיקים על
 כן לא יקומו רשעים במשפט זה דור המבול
 וחמאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום
 אמרו לו אינם עומדין בעדת צדיקים אבל
 עומדין בעדת רשעים (מרגלים אין להם חלק
 לעולם ^{במדרש} **הבא שנאמר** וימותו האנשים
 מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה'
 וימותו בעולם הזה במגפה לעולם הבא)
 [א] דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ואין
 עומדין בדין שנאמר ^ס במדבר הזה יתמו

שכן - חילו הוה בדורות אחרים היה
 לדיק יומר: **פליטון** - נוסס שריתו
 נודף וחלו אפרסמון: **מקיפס** -
 מליף כמו וילף הצרול דמתרגמינן
 וקפא (מלכים 3): **כויקין** - נודות:
לא יפנס דרך כרמים אמרו לו ומי
מעכב - [מיד] שאלו עושה אס יש
 צידו כח לעשות קר: **[פרידס] אסס**
יש לי נסולא מסס - מתוסלת הלדיק
 ימות קודם ולא יהיה נדון עמכם:
 ח"כ

אספו וישם ימותו דברי רבי עקיבא ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר **אספו**
 לי חסדי בורתי בריתי עלי זבח [ג] עדת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר
 ותכם עליהם הארץ בעולם הזה ויאברו מתוך הקהל לעולם הבא דברי

ר"ע ר"א אומר עליהם הוא אומר ה' ממית ומחיה מוריד שואל ויעל: **[גב] *ת"ד דור המבול אין להם**
חלק לעולם הבא שנאמר וימח את כל היקום אשר על פני האדמה וימח את כל היקום בעולם הזה
 וימחו מן הארץ לעולם הבא דברי ר"ע ר"י בן בתירא אומר לא חיינ ולא נדונינ שנאמר **לא ידון רוחי**
באדם לעולם לא דין ולא רוח דבר אחר לא ידון רוחי שלא תהא נשמתי חוזרת לנדנה ר' מנחם *בר
יוסף אומר אפילו בשעה שהקב"ה מחזיר נשמות לפגרים מתים נשמתי קשה להם בגיהנם שנאמר
***תהרו *חשש תלדו קש רוחכם אש תאכלכם ת"ד *דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע**
להם הקב"ה ומה כתיב בהם *בתיהם שלום מיוחד ולא שבט אלוה עליהם וכתוב *שורו עבר ולא
יגעיל תפלת פרתו ולא תשכל וכתוב *ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון וכתוב *ישאו בתוף וכנור
וישמחו לקול עוגב וכתוב יכלו [ג] ימיהם במוב *וישנותם בנעימים וכתוב וברגע שאלו יחתו והיא גרמה
שאמרו לאל *סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו מה שדי כי נעברנו ומה נועיל כי נפגע בו אמרו
כלום צריכין אנו לו אלא לטיפה של גשמים יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין מהן אמר הקב"ה
בטובה שהשפעתני להן בה מבעיסין אותי ובה אני הן אותם שנאמר *ואני הנני מביא את המבול מים
ר' יוסי אומר דור המבול לא נתגאו אלא בשביל גלגל העין שדומה למים [שנאמר *ויקחו להם נשים
מכל אשר בחרו] לפיכך הן אותן במים שדומה לגלגל העין שנאמר *נבקעו כל מעינות תהום רבה
[ג] ארבות השמים נפתחו א"ר יוחנן דור המבול ברבה קלקלו וברבה נידונו ברבה קלקלו שנאמר *ירא
ה' כי רבה רעת האדם וברבה נידונו שנאמר *כל מעינות תהום רבה א"ר יוחנן שלשה נשתיירו מהם
בלועה דגדר וחמי שבריא ועיניא רבתי דבירם *כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ א"ר יוחנן
מלמד שהרביעו בהמה על היה וחיה על בהמה והכל על אדם ואדם על הכל א"ר אבא בר כהנא
ובולם חזרו חוץ מתושלמי *ויאמר *ה' לנה קץ כל בשר בא לפני א"ר יוחנן בא וראה כמה גדול
כחה של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשמז ידיהם בגזל
שנאמר *כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ וכתוב *החמס קם למטה רשע לא
מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא *נה בהם א"ר אליעזר מלמד שזוקף עצמו כמקל ועמד לפני הקב"ה ואמר
לפניו רבש"ע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם (*ואף על נח נחתם גזר דין שנא' ולא נח בהם)
תנא דבי ר' ישמעאל אף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה' שנאמר *נחמתי כי עשיתם ונח מצא חן
בעיני ה' *וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ כי אתארב דימו אמר הקב"ה יפה עשיתי שתקנתי להם קברות
בארץ מאי משמע כתיב הכא וינחם ה' וכתוב התם *וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי
שתקנתי להם קברות בארץ כתיב הכא וינחם וכתוב התם *וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו *אלה
תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה בדורותיו] א"ר יוחנן בדורותיו ולא בדורות אחרים וריש לקיש אמר
בדורותיו כ"ש בדורות אחרים א"ר חנינא משל דרבי יוחנן למה הדבר דומה לחבית של יין שהיתה מונחת
במרתף של חומץ במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף א"ר אושעיא משל דריש לקיש למה
הדבר דומה לצלוחית של פליומן שהיתה מונחת במקום המנופת במקומה ריחה נודף וכ"ש במקום הבוסם
***וימח את כל היקום אשר על פני האדמה אם אדם חמא בהמה מה חמא תנא משום רבי יהושע בן קרחה**
משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה לימים מת בנו עמד (ובלבל) [ופור] את חופתו
אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה
אלא בשביל אדם עכשיו שאדם חומא בהמה וחיה למה לי *מכל אשר בחרבה מתו *ולא דגים שבים דרש ר'
יוסי דמן קסרי מאי דכתיב *קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר
להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כווקין שנאמר קל הוא
על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר *תקולל חלקתם בארץ לא יפנה
דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים [ה] אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם
אי"כ

מדבר עז
 שמואל א ב
 בראשית ז

ישעיה לג
 [חשש מין מין
 שמת יולדת]
 חיוב כח
 טז

טז

טז

טז

[אין בהם טובה
 אחרי מנענע
 וטותן כב חני
 קר פריש"ט]

טז

גמות לב

טז

טז

ליוב כד

טז

[א] נב' דור המדבר נרשם
 עניו אות כ: [ב] שם
 עדת קרת - נרשם עליו
 אות ח: [ג] שם ימיהם
 בטוב - י"ל בטוב וימיהם:
 וטותם בנעימים וכתוב
 מתקן: [ד] שם וכתוב
 השמים נפתחו. כמתקן וכו'
 ויסקרו מעינות תהום:
 [ה] ששם מלמד שחיו מפנים
 דרך כרמים - מתקן:

[ירושלמי ז"ל מנביאים
 וכו']

[תוספתא פ"ג]

טז

[ז"ל ברבי יוסי וכו'
 בילקוט]

[תוספתא דטועס פ"ג]

טז

[אין זה בספר סטוקוס
 חלף בסומן לו פ"א כתיב
 יבא ימיהם במוב
 וישניהם בנעימים]

טז

בראשית ז

טז

טז

טז

טז

טז

[ז"ל אלהים]

יתקבל ז

טז

[בעיי ובלקוט יוחא
 לכל אותן עשרה תיבות]
 בראשית

טז

טז

טז

קידושין יג. זכמים קיג

טז

[ז"ל אשר וכו' בעיי]

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

א"כ לא נפנה דרך כרמים - כלומר לא נכור ולא נפנה את דרך הכרמים] אלא כל שעה נלך בהם כלומר א"כ לא נלך דרך כנענה ולא נחזור מכוירנו אלא נלך ונקלקל השורה דרכים מסובשים בקוים וברקיעים כעין שבילי כרמים: **לעשותם** - כמו עשותות שישבין שאין וחשבין מחשבות רעות: **עליהם שמה** - אין אש שולט בה: **מבין עקבי רגליכם** - בשבט זרע שלכם יכול למחות אתכם ל"א מבין עקבי רגליכם מן הרגל וילא ממש מים אם היה רולה ואי אפשר ללכפות רגליכם בעששיות: **בשכנת זרע** - רותחין ועבין היו עבין ל"ג ופי' הוא: **תמה המלך שכנה** - נחה מרתחו ה"ג מים כמו מרוחתו: **סדרי בראשית** - והיינו לשבעת הימים סדר שכנת ימי בראשית שינה להם: **וזמן קטן אחר זמן גדול** - בתחילה אמר להן והיו ימינו ומה ועסקים שנה כשעבר זמן זה ולא שבו לטובה חזר וקבע להם זמן קטן: **אישות נשמה מי אית ליס** - נקבה אחת נשכנת לכמה זכרים ואין זו אישות: **שלא נעבדה בכן עבירה** - שלא נזקקו אלא לכן זוגם: **מזניגם** - עץ הוא: **במותר לי** - אפי' בלשתי אני אסור: **בני נח** - שם וחס ויפת): **רק** - רוקק זרע מפיו לפיה של נקבה: **לקס בעורו** - שילא ממנו כוס: **מאתו** - גבי עורב לא כתיב מאתו מכאן שדירתם כו' כלומר הגאה הוא

ל"ג למחות

[תוספתא דטועה ס"ו]

בבבבב

[בבבבב קטן. ע"ט] פ"י בשביל שלא בלו על שאינן מינין עשה להן כבוד וכתב להן אישות כבבבב. ע"ן ע"ך אשה [כ"ה כג.]

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

שס

א"כ לא נפנה דרך כרמים דרש רבא מאי דכתיב לפידי בון לעשותות שאנן נכון למועדי רגל מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח אותם ואמר להם דברים שהם קשים כלפידים והיו (בוזים) [מבוזין] אותו אמרו לו זקן תיבה זו למה אמר להם הקב"ה מביא עליכם את המבול אמרו מבול של מה אם מבול של אש יש לנו דבר אחר ועליהם שמה ואם של מים הוא מביא אם מן הארץ הוא מביא יש לנו עששיות של ברזל שאנו מחפין בהם את הארץ ואם מן השמים הוא מביא יש לנו דבר ועקב שמו ואמרי לה עקש שמו אמר להם הוא מביא מבין עקבי רגליכם שנאמר נכון למועדי רגל תניא מימי המבול קשים בשכבת זרע שנאמר נכון למועדי רגל אמר רב חסדא ברותחין קלקלו בעבירה וברותחין נידונו כתיב הבא ויישבו המים וכתוב התם וחמת המלך שכנה ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ מה מיבם של שבעת הימים אמר רב אלו ימי אבילות של מתושלח ללמדך שהספדן של צדיקים מעכבין את הפורענות לבא דבר אחר לשבעת ששינה עליהם הקב"ה סדר בראשית שהיתה חמה יוצאת ממערב ושוקעת במזרח דבר אחר שקבע להם הקב"ה זמן גדול ואח"כ זמן קטן ד"א לשבעת הימים שהטעמים מעין העולם הבא כדי שידעו מה טובה מנעו מהן מכל הבהמה שההורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו אישות לבהמה מי אית לה *א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן *מאותם שלא נעבדה בהם עבירה מנא ידע אמר רב חסדא שהעבירין לפני התיבה כל שהתיבה קולמחו בידוע שלא נעבדה בהם עבירה וכל שאין התיבה קולמחו בידוע שנעבדה בה עבירה רבי אבהו אמר מאותן הבאין מאיליהן עשה לך תיבת עצי גופר מאי גופר *אמר רב אדא *אמרי דבי ר' שילא זו מבליגה ואמרי לה גולמיש צוהר תעשה התיבה א"ר יוחנן אמר לו הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים ואל אמה חבלנה מלמעלה דבהכי [הוא] דקיימא התחתים שנים ושלישים תעשה תנא תחתים לזבל אמצעיים לבהמה עליונים לאדם וישלח את העורב אמר ר"ל תשובה ניצחת השיבו עורב לנח אמר לו רבך שונאני ואתה שנאתני רבך שונאני מן המהורין שבעה מן הממאים שנים ואתה שנאתני שאתה מניח ממין שבעה ושולח ממין שנים אם פונע בי שר חמה או שר צנה לא נמצא עולם חסר בריה אחת או שמה לאשתי אתה צריך אמר לו רשע כמותר לי נאסר לי בנאסר לי לא כ"ש ומנלן דנאסרו דכתיב וזבאת אל התיבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך וכתוב צא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך וא"ר יוחנן מיבן אמרו שנאסרו בתשמיש המטה ת"ר שלשה שמשו בתיבה וכולם לקו כלב ועורב וחם כלב נקשר עורב רק חם לקה בעורו וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים א"ר ירמיה מכאן שדירתן של עופות מהורים עם הצדיקים והנהגה עלה זית מרף בפיה *א"ר אלעזר אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים ביד בשר ודם מאי משמע דהאי מרף לישנא דמוזני הוא דכתיב הטרפני לחם חוקי למשפחותיהם יצאו מן התיבה א"ר יוחנן *למשפחותם ולא הם אמר רב חנא בר ביונא אמר ליה אליעזר לשם רבא כתיב למשפחותיהם יצאו מן התיבה אתון היבן היותן א"ל צער גדול היה לנו בתיבה בריה שדרכה להאכילה בלילה האכלנה ביום האכלנה ביום שדרכה רמונא נפל תולעתא מינה אכלה מיבן ואילך הוה גביל לה חזרא כי מתלע אכלה אריא אישתא זינתיה דאמר רב לא בציר משיתא ולא שפי מתריסר זינא אישתא אורשינה אישכחינה אבא דגני בספנא דתיבותא א"ל לא בעית מוזני א"ל הויתך דהות מרידא אמינא לא אצערך א"ל יהא רעוא דלא תמות שנאמר ואומר עם קני אנוע וכחול ארבה ימים אמר רב חנה בר לואי אמר שם רבא לאליעזר כי אתו עלייכו מלכי מזרח ומערב אתון היכי עבידיתו אמר ליה אייתי הקב"ה לאברהם ואותביה מימיניה והוה שדינן עפרא והוה חרבי גילי והוה גירי שנאמר מוזמר לדוד נאם ה' לאדוני שב לימיני עד אשית אויבך הדום לרגליך וכתוב מי העיר ממזרח צדק ויקראוהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו בקש נדף קשתו *ג'הים איש גם זו הוה רגיל דכל דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה יומא חד בעו [ישראל] לשדורי דורון לקיסר אמרי בהדי

שדרים אללם שמכירים בצדיקים כדלמרי' בזכותי אחרימא: **זית טרף צפיס** - צפיס היתה שאלת מוון טרף של זית: **למשפחותיהם יצאו מן התיבה** - אלמא כל חד וחד בפני עצמו היה ולא היו אולכין כולם בצבוס אחד אלא משפחות [משפחות] היו שרויין: **א"ל אליעזר** - תורה אור [עבד אברהם]: **לשם רבא** - גדול (א) בנו של נח: **סיכי סיוסון** - היאך הייתם יכולין להכין עניינהם בך לעשות לכל צריה וצריה חפלה: **זקיתא** - שם צריה: **פאלי** - מתוך כמו פלי פלויי במסכת גדה (דף כ"א): **אישטא זינטיס** - תמה אחזתו וזנחו ולא היה חושש לדרום משאר בהמות: **לא צניר משיטא ולא טפי מתריסר זיננא אישטא** - אין לך תמה קלה שלא תהא מתימיותו יכולה לזווג שסת ימים שלא ימות בלא מאכל ואין לך תמה שיכולה לזווג יותר מ"ב ימים בלי מאכל ומשקה כ"ש והית דגרסי לא פחות משיטא ירתי ולא טפי מתריסר זנתא אשתא וחארי קאי כלומר לא פחות מששה חדשים ולא יותר מ"ב חדשים ולא נהירא לי: **אורשינא** - שוף ושמו חול בלשון המקרא והית ימות לעולם: **בספנא** - בחזק ספון ומתוקן לו: **[גלוס ה' כו'] אליעזר אמר** פסוק זס - נאם ה' לאדני אמר הקב"ה לאברהם *שב לימיני אדני וכו': **ממזרה זס אברהם** - שב מחרס נהרים שהוה צמורה דכתיב [במדבר כג] מן לחם ימני בלך מלך מואב וגו': **כל דסוס סלקא ליס** - כל דבר המאורע ליה: **בהדי**

ר"ה י"ב זכתי ק"ג

[צ"ל אדוני שב לימיני וכו']

בבבבב

[ג"ר] הערוך רב אפר אורא דבי ר' שילא אפר זו כו' ט"ס ע"ך א"ר

שס

[ע"ע] יוחנן יח:

בבבבב

איוב כט

ישעיה מא

תענית כ"א

ט"ט

חלק

פרק אחד עשר

סנהדרין

קט

כסדי מאן - ביד מי נשלה - **כי מטא לנסוא דיירא** - כשהגיע ללוחו
 מלון: **למיבה** - ללון: **שרינאו** ***למיטפיה** - התיכו הארגזים
 והמלופון ופתחום ונטלו כל מה שכתבו: **אחוכי** - מלחקי: **סנך**
דיורי - לוחן בני הכפרים: **א"כ ליבנו אחד כפורא** - א"כ שצנו כדי
 לעלות לרקיע למה צנו לוחו בצקעה תורה אור

[ג'ל מיטפיה]

[מגיגה ע"ו]

[עלי יו"ט]

מאן נשדר נשדר בהדי נחום איש גם זו
 דמלומד בנסים הוא כי מטא להווא דיורא
 בעא למיבת אמרי ליה מאי איכא בהדך
 אמר להו קא מובילנא כרגא לקיסר קמו
 בליילא שרינהו לסיפמיה ושקלו כל דהוה
 גביה ומלנהו עפרא כי מטא להתם אישתבח
 עפרא אמר אחוכי קא מחייבי בי יהודאי
 אפקוהו למקטליה אמר גם זו לטובה אתא
 אליהו ואידמי להו כחד מינייהו אמר להו
 דילמא האי עפרא מעפרא דאברהם אבינו
 הוא דהוה שדי עפרא הוה חרבי גילי הוה גירי
 בדוק ואשכחו הכי הוה מחווא דלא הוה קא
 יכלי ליה למיבכשיה שרו מההוא עפרא
 עליה וכבשוה עיילוהו לבי גנזא אמרי שקול
 דניחא לך מלייה לסיפמא דהבא כי הדר
 אתא אמרו ליה הנך דיורי מאי אמית לבי
 מלכא אמר להו מאי דשקלי מהבא אממאי
 להתם שקלי אינהו אמטו להתם קמלינהו
 להנך דיורי: דוד הפלגה אין להם חלק
 לעולם הבא וכו': מאי עבוד אמרי דבי רבי
 שילא⁽⁶⁾ גבנה מגדל ונעלה לרקיע ונבה אותו
 בקרדומית כדי שיוובו מימיו *מחכו עלה
 במערבא א"כ ליבנו אחד במורא (אלא) א"ר
 ירמיה בר אלעזר נחלקו לג' כיתות אחת
 אומרת נעלה ונשב שם ואחת אומרת נעלה
 ונעבוד עבודת כוכבים ואחת אומרת נעלה

היה להם לזנות על אחד ההרים:
סיפס ס"י - פירס בכל העולם: **שדיס** -
 יש להם טורח ארס ואולפין וסותין
 כבני אדם*: **רוחין** - בלי גוף וזורה:
גילין - לורת ארס אלל שיש להם כנפים
 במסכת נדה (דף נ"ד): **זו שאומרת**
נעבוד ע"ז כי שם כלל ס"י - כלכל
 לשונם כדי שלא יהא אחד מהון לדעת
 חזירו לעבוד ע"ז: **שליש** [נכלנל] -
 ככלנו יסודותיה משוקעת היא
 צדקת עד שליש ושליש של מעלה
 נשרף ושליש אמצעי קיים צדקת ולא
 שיהא עומד בלוי: **אור מגדל** - מראש
 המגדל (כלומר) [כמו לוירה של עיר]
 מי שטומד סביב למגדל ורואה לוירה
 ומראה גובה שלו: **משכה** - שכן נגזר
 על לוחו מקום שישכה ולכן הם עלמס
 שכתו את לשונם: **כלל ובורסיף**
סימן רע לתורה - שמשחקין הלמוד
 מפני שטומדים בלוי: **המגדל**:
למה נקרא שמה בורסיף בור שאפי -
 בור שנתדוקן מימיו כלומר משכה
 האדם כל מה שלומד: **שאפי** - כמו
 (ב"מ 97 ע"ב) השופה את היין לשון
 (ירמיה מה) הורק מכלי אל כלי ומפני
 מה שמה בכל [שמשכתה] אמר רב
 יוסף כי שם כלל לפי שכלכל הקדוש
 צדוק הוא את לשונם לשם לכך היא
 משכחת: **סימן רע** - כלומר שמש

(6) נב' אמרי דבי ר'
 שילא אמרי נכנס:

הגהות הגרי"א
 [א] נב' ערום נכנס עליו
 אוח ב: [ב] שם דרש
 רבי יוסי. נכנס על
 מיבת דרש אוח ב:
 [ג] שם אמרי דאית ליה
 חד. נכנס על מיבת
 אמרי אוח ב':

למה לנו עובדי דרכים: **ונשכה** -
 שלא יעברו עובדי דרכים באלגנו:
פרץ - הקב"ה נחל גפרית ואש: **מעס**
 גר - ממוקסם הליכטו שיהו הוה
 למעלה והשליטו עליהם הנשכמים
 מני רגל ומתלדלו (מולדס) [מולדס]
 ונעו לדראון: **גר** - קוררמ"ל בלע"ז
 כמו (שמואל ב' ז) מים הגורים:
הסוחמו - תבקשו תרמויות ותואנות:
הרלחו כולכס - ע"י קיר נטוי וגדר
 הדחויים: **יומס חתמו למו** - היום
 סותמים וסוגרין כאליו לא ידעו אור
 כלומר סותמין וסותמין: **אפרסמון** -
 שלהם להפקידו ביד צבלי ממון כדי
 שיהו מניחין פקדון שלהם צבית
 גבויהם ובלילה מריחין האפרסמון
 וחותרין עס מנהגו של מפקיד לורר
 וחותם: **דרש ר' יוסי** - כי מדרשא
 חתר בחשך צבית: **איחפרו טלס**
מלס חסרתסא - ע"י ריח אפרסמון
 שהיו מריחין ויודעין היכן מניחין
 ממונס: מי הוה ידענא דלתו גכבי
 ל"א מי הוה ידענא דגכבי אסון: **שפטי**
מרוזי דלפורי דמא - דאדם גדול הוה
 ואיירי דלמר לעיל אחתרו מחתרי
 צלפרי דאחרא דרבי יוסי הכס הוה
 כ"י קניש מני הא מילתא דכי נח נפשיה
 כ"י לאשמועינן דלפורי הוה:
 דאית

ונעשה מלחמה וזו שאומרת נעלה ונשב שם הפיצה ה' וזו שאומרת נעלה
 ונעשה מלחמה נעשו קופים ורוחות ושידים ויליין וזו שאומרת נעלה ונעבוד עבודת כוכבים °כי שם
 בלל ה' שפת כל הארץ תניא רבי נתן אומר כולם לשם עבודת כוכבים נתכוונו כתיב הכא °נעשה לנו שם
 וכתוב התם °ושם אלהים אחרים לא תזכירו מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים אמר רבי יוחנן
 מגדל שלישי נשרף שלישי נבלע שלישי קיים אמר רב אייר מגדל משכה אמר רב יוסף בבל *בורסיף סימן
 רע לתורה מאי בורסיף אמר ר' אסי בור *שאפי: אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא וכו': ת"ר *אנשי
 סדום אין להן חלק לעולם הבא שנאמר °אנשי סדום רעים וחמאים לה' מאד רעים בעוה"ז וחמאים לעולם
 הבא אמר רב יהודה רעים בגופן וחמאים בממונם רעים בגופן דכתיב °ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת
 וחמאתי לאלהים וחמאים בממונם דכתיב °היה כך חמא לה' זו ברכת השם מאד שמתכוונים וחמאים
 במתניתא תנא °רעים בממונם וחמאים בגופן רעים בממונם דכתיב °רעה עינך באיך האבין וחמאים בגופן
 דכתיב °וחמאתי לאלהים לה' °זו ברכת השם מאד זו שפיכות דמים שנאמר °גם דם נקי שפך מנשה
 (בירושלים) הרבה מאד [וגו'] *ת"ר אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה
 כתיב בהם °ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו איש מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו נתיב לא ידעו
 עימ ולא שופתו עין איה לא הדריבוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא
 לחם ועפרות זהב לו למה לנו עובדי דרכים שאין באים אלינו אלא לחסרינו [מממונן] בואו ונשכח תורת
 רגל מארצנו שנאמר °פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש געו דרש רבא מאי דכתיב °עד אנה
 תהותחו על איש תרצחו כולכם כקיר נטוי גדר הדחוייה מלמד שהיו נותנין עיניהן בבעלי ממון ומושיבין
 אותו אצל קיר נטוי ודוחין אותו עליו ובאים ונוטלין את ממונו דרש רבא מאי דכתיב °התר בחשך בתים יומם
 חתמו למו לא (ראו) [ידעו] אור מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון ומפקדים אצלו אפרסמון ומניחים אותו
 בבית גבויהם לערב באים ומריחין אותו ככלב שנא' °ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר ובאים וחותרים שם
 ונוטלין אותו ממון [א] °ערום *הלכו מבלי לבושו אין כמות בקרה חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה גבולות
 ישיגו עדר גולו וירעו °הוא לקברות יובל ועל גדיש ישקוד [ב] דרש ר' יוסי בציפורי אחתרון הדיא ליליא תלת מאה
 מתרתא בציפורי אהו וקא מצערי ליה אמרו ליה יהבית אורחיה לגנבי אמר להו מי הוה ידענא דאתו גנבי
 *כי קא נח נפשיה דרבי יוסי שפעיי מרזבי דציפורי דמא [ג] אמרי *דאית ליה חד תורא מרעי חד יומא דלית ליה
 לירעי חרי יומי התוא יתמא בר ארמלתא הבו ליה תורי למרעיה אול שקלינהו וקמלינהו אמר להו
 דאית

כ"א ש"ס

[גירסת כ"ס בירשף]

[חוספתא סי"ג ע"ג]

כ"א ש"ס

ש"ס

דכ"ס ע"ו

ש"ס

מלכ"ס ב' כ"א

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

כ"א ש"ס

שמות כ"ב

[ג' הערוך
ערך כ"ט
ש"ס]

[חוספ' סי"ג
כ"א ש"ס
[חוספתא ע"ג]

[חוספתא
דסופה סי"ג
ל"ז כ"א

ל"ז כ"א
כל אלה
המקראות

[מ"ק ס"ה]